

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 11Co/190/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7220208070
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jarmila Čabaiová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2023:7220208070.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jarmily Čabaiovej a sudcov JUDr. Martina Kolesára a JUDr. Borisa Brondoša v spore žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C., A. X, zast. Prof. JUDr. Jánom Klúčkom, CSc., advokátom, so sídlom Košice, Ku Potoku 4, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Pribinova 2, IČO: 00151866, o zaplatenie 5.000,- €, o odvolaní žalovaného proti rozsudku 12C/55/2020-99 zo dňa 12.7.2022 Okresného súdu Košice II

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok v napadnutom vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania.

Žalovaný je povinný nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Košice II (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo len „súd“) napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.000,- € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (I.), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II.) a priznal žalobcovi právo na náhradu trov konania proti žalovanému v 100 % rozsahu (III.).

2. Súd prvej inštancie takto rozhodol o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia náhrady škody (nemajetkovej ujmy) v sume 5.000,- €, spôsobenej mu žalovaným porušením práva Európskej únie. Žalobca žalobu skutkovo odôvodnil tým, že v období od 05/2017 do 04/2020 vykonával štátnu službu ako príslušník Hasičského a záchranného zboru SR, že služobný úrad rozvrhoval jeho pracovný čas tak, že na 16,5 hodinovú pracovnú zmenu, počas ktorej vykonával riadnu službu, nadväzovala vždy 7,5 hodinová pohotovosť, t.j. 24 hodinové zmeny v takom rozsahu, že súhrn takto naskladaného týždenného pracovného času pravidelne prekračoval 48 hodín týždenne, ktorý pracovný čas nebol započítaný do fondu pracovného času, v rozpore s úpravou limitu služobného času povoleného právom Európskej únie. V súvisiacej argumentácii žalobca poukázal na to, že Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 4.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej tiež len „smernica 2003/88/ES“) vo svojom čl. 6 písm. b) zaväzuje členské štáty prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby priemerný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov neprekročil 48 hodín. Podľa jeho názoru, hoc žalovaný v prílohe č. 4 zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších zmien a doplnkov deklaroval, že do jeho znenia premietol (tiež) smernicu 2003/88/ES, v skutočnosti tak vo vzťahu k predmetnému čl. 6 písm. b) neurobil, nakoľko úpravou pracovného času, zvlášť nezahrnutím pracovnej pohotovosti do služobného času, nezabezpečil dodržiavanie úniového práva na 48 hodinový pracovný čas; naopak umožnil taký spôsob rozvrhnutia pracovného času, pri ktorom v praxi dochádzalo a i naďalej dochádza k porušovaniu tohto práva. Žalobca argumentačne odvodzoval zodpovednosť štátu za nemajetkovú ujmu spôsobenú mu porušením práva Európskej únie nesprávnou transpozíciou smernice 2003/88/ES od judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ESD), podľa ktorej je takáto

zodpovednosť súčasťou zmlúv, na ktorých je Európska únia založená. V otázke povahy spôsobenej ujmy žalobca v priebehu konania spresnil, že sa domáha náhrady za morálnu ujmu, ktorá má nemajetkovú povahu, utrpenú v dôsledku straty času odpočinku výkonom prác nad zmieňovanou smernicou určený limit pracovnej doby, pričom i v tejto otázke našiel žalobca argumentačnú oporu v rozhodovacej praxi ESD, predovšetkým však v jeho rozhodnutiach vo veciach C-429/09 zo dňa 25.11.2010 Günter Fuß proti Stadt Halle, C-437/05 J. Vorel, C-397/01 Pfeiffer, z ktorých vyplýva, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bude mať priamy účinok priznávajúci právo jednotlivcom, ktoré budú môcť uplatniť pred vnútroštátnymi súdmi.

3. V napadnutom rozsudku súd prvej inštancie skutkovo vyšiel zo zistení zodpovedajúcich tvrdeniam žalobcu o spôsobe rozvrhovania pracovného času jeho služobným úradom v rozhodnom čase a mal preukázané tiež, že žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru SR v období od 05/2017 do 04/2020 odpracoval týždenný pracovný čas, ktorý zjavne presahoval priemerný týždenný pracovný čas 48 hodín stanovený v čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, pričom služobná pohotovosť u žalobcu nebola započítaná do fondu jeho pracovného času, a preto sa môže dovoliavať práva Únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov žalovaného ako dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia únieového práva. Súd prvej inštancie na zistený skutkový stav aplikoval ustanovenia § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2, § 91 ods. 1 a 3, § 92 ods. 1, § 97 ods. 1 písm. h), § 103 ods. 5 a § 122 ods. 1 a 2 zák. č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbere v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „zákon o HZZ“), § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a čl. 1 bod 2, čl. 1 bod 3, čl. 2 bod 1, čl. 6 písm. b) a čl. 16 písm. b) smernice 2003/88/ES. Po vyhodnotení vykonaných dôkazov dospel k záveru, že žalovaný vo vnútroštátnej úprave náležite nepremietol 48 hodinový limit týždenného pracovného času vyplývajúci z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a že za škodu spôsobenú žalobcovi porušením tohto práva Európskej únie zodpovedá žalovaný. Súd konštatoval, že zodpovednosť členských štátov v prípade porušenia komunitárneho práva je objektívna a absolútna, a teda členský štát sa jej nemôže za žiadnych okolností zbaviť, ani sa nemôže exkulpovať, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil. Námietku žalovaného týkajúcu sa nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej Slovenskej republiky, súd prvej inštancie považoval za irelevantnú, nakoľko v zmysle judikatúry ESD nesie zodpovednosť za nevykonanú, prípadne nesprávne vykonanú implementáciu smernice priamo členský štát, ktorý je zodpovedný za dodržiavanie, rešpektovanie a zabezpečovanie dodržiavania práva Európskej únie (obdobne rozsudok C-429/09 G. Fuß, bod 63), a teda žalovaný pasívnou legitímáciou disponuje. Žalobca sa svojho nároku na náhradu škody v prípade porušenia únieového práva, resp. právne záväzných aktov Únie, v tomto prípade smernice 2003/88/ES môže domáhať na vnútroštátnom súde priamo voči členskému štátu, t.j. Slovenskej republike, v mene ktorého koná Ministerstvo vnútra SR ako ústredný orgán verejnej správy, do pôsobnosti ktorého patrí oblasť štátnej správy pre hasičský a záchranný zbor. Podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku k záveru o nesprávnej transpozícii smernice do vnútroštátnej úpravy dospel súd prvej inštancie na podklade úvahy, že z ust. § 85 zákona o HZZ (podľa ktorého služobným časom príslušníka je časový úsek v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu, pričom „Služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne) a z ust. § 92 zákona o HZZ (podľa ktorého služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času, pričom celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni) vyplýva, že služobná pohotovosť podľa zákona o HZZ sa nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže „bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase“. Súd prvej inštancie na podporu tohto interpretačného záveru poukázal tiež na ust. § 122 zákona HZZ, ktorý spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, „takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas“ (ods. 2) a § 91 ods. 1 tohto zákona, v ktorom sa uvádza, že „štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2“. Napokon takáto právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa podľa úsudku súdu prvej inštancie premietla aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu. Z ust. § 103 zákona o HZZ v tomto smere vyplýva, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (odsek 5 ust. § 103 v spojení s § 122 ods. 1 zákona HZZ). Súd prvej inštancie dospel k záveru, že sú splnené podmienky, za ktorých majú jednotlivci právo na náhradu, t.j. že cieľom porušenej právnej normy Únie (Čl. 6 písm. b) smernice

2003/88/ES) je priznať jednotlivcom práva, porušenie je dostatočne závažné a medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť. Doplnil, že porušenie práva Únie je dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou ESD v danej oblasti, z ktorej jasne vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88/ES, pričom žalobca v spornom období odpracoval nad limit stanovený v zmysle čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Takisto konštatoval aj splnenie tretej podmienky vzniku nároku, a to existenciu priamej príčinnej súvislosti medzi porušením čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a škodou, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený týmto ustanovením dodržaný, keď žalobca musel pracovať viac v dôsledku nezarátania služobnej pohotovosti do pracovného času. Tvrdenie žalovaného, že žalobca nevyvinul žiadnu snahu, aby vzniku ujmy predišiel alebo obmedzil jej rozsah, pretože neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť a že to považuje za ujmu na svojich právach, súd nepovažoval za relevantné pri posúdení nároku s poukazom na ustálenú judikatúru ESD (C-429/09 G. Fuß), ktorá takúto požiadavku nepredpokladá, a ani z predpisov komunitárneho práva nevyvodzuje. Pokiaľ ide o samotný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, súd konštatoval, že v zmysle slovenského právneho poriadku náhradu ujmy v nemajetkovej sfére možno zabezpečiť len cez inštitút ochrany osobnosti v zmysle ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a nie cez inštitút náhrady škody, čo platí aj pre prípady porušenia práva jednotlivca garantovaného právom EÚ. Dospel k záveru, že podmienky pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 OZ u žalobcu boli dané, keďže žalobca v dôsledku takého rozvrhu pracovného času, ktorý bol v rozpore s právom Únie, bol ukrátený o čas odpočinku a voľný čas, ktorý by mohol stráviť s rodinou, resp. budovaním širších vzťahov, psychicky a fyzicky regenerovať, keď tento čas trávil nad rámec stanovený smernicou v práci, čo samo o sebe je podľa rozsudku ESD vo veci C-429/09 závažným zásahom. Podľa názoru súdu prvej inštancie nerešpektovaním čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES pri rozvrhovaní pracovného času žalobcu, bez akejkoľvek pochybnosti dochádzalo k zásahu do práva žalobcu na odpočinok a súkromie, súčasťou ktorého je aj právo na rodinný život, tento stav pritom trval dlhodobo, preto za tento zásah mu patrí nárok na primerané odškodnenie. Vzhľadom na všeobecné okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva EÚ a formu zásahu, ktorá sa považuje v zmysle judikatúry ESD za závažný zásah do práv, keď ide o nevratný stav straty hodín voľného času a času potrebného na regeneráciu pracovných síl, len samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením, a práve peňažná náhrada predstavuje spôsobilé odškodnenie takto vznikutej ujmy. Pri určení výšky nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie prihliadal na spôsobilosť zásahu narušiť zákonom chránené práva (možnosť dopadu na rodinné a medziľudské vzťahy, prípadnú možnosť napr. pracovného úrazu v dôsledku nedostatku odpočinku), ako aj na doterajšiu súdnu prax v obdobných veciach. Za primeranú považoval náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2.000,- € a v tomto rozsahu priznal žalobcovi uplatnený nárok, prihliadajúc na závažnosť ujmy, ktorá žalobcovi zásahom vznikla, vyvolané následky, okolnosti zásahu, berúc do úvahy súdmi pri aplikácii ust. § 13 OZ priznanú výšku nemajetkovej ujmy v zásadnejších a závažnejších prípadoch zásahu do práva na ochranu osobnosti spočívajúcich v porušení práva na súkromný a rodinný život, poškodenie zdravia, poškodenie dobrého mena a povesti v spoločnosti. V prevyšujúcej časti žalobu ako nedôvodnú zamietol, keďže „žalobca v konaní nepreukázal a v tomto smere ani nenavrhol žiadne dokazovanie, ktoré by preukázalo reálny dopad tohto zásahu na jeho medziľudské vzťahy, rodinné vzťahy, prípadne na zhoršený zdravotný stav“. Rozhodnutie o trovách konania súd odôvodnil s poukazom na ust. § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) plným procesným úspechom žalobcu v spore, a to napriek tomu, že žalobcovi priznal len časť uplatneného práva, keďže výška náhrady nemajetkovej ujmy závisela od úvahy súdu, žalobcu nie je možné zaťažiť procesnou zodpovednosťou za nepredvídanie výsledku, ktorý závil výslovne od úvahy súdu, a preto priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady rozhodne samostatným uznesením po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

4. Proti rozsudku v jeho vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania (I. a III.), podal žalovaný v zákonnej lehote odvolanie, odôvodniac ho odvolacími dôvodmi podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP a navrhol, aby odvolací súd podľa § 388 CSP rozsudok v napadnutej časti zmenil a žalobu zamietol a priznal mu nárok na plnú náhradu trov konania proti žalobcovi. V úvodnej časti odvolania žalovaný namietal nedostatok právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie sporu zo zodpovednosti štátu za nesprávnu transpozíciu smernice do jeho právneho poriadku. Zastával názor, že všeobecnému súdu neprináleží posudzovať súlad vnútroštátneho poriadku so smernicami Európskej únie, preto ani v

danej veci súd prvej inštancie nemohol posudzovať konformitu zákona o HZZ so smernicou 2003/88/ES a cez to ani vyvodíť záver o transpozíčnej nesprávnosti tejto vnútroštátnej normy. Žalovaný v tejto súvislosti zároveň vytkol napadnutému rozsudku nepresvedčivé odôvodnenie záveru o porušení práva Európskej únie a mal za to, že rozsudok vykazuje znaky arbitrárnosti, keď súd prvej inštancie vôbec nezohľadnil zrejmé prekážky v postupe v tomto konaní a dostatočne sa nezaoberal jeho námietkami. Namietal nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, keďže ide o nárok z pracovnoprávneho vzťahu, Slovenská republika nie je zamestnávateľom žalobcu ani orgánom, ktorá by sa na aplikácii smernice 2003/88/ES podieľala, preto nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. V ďalšej časti odvolania žalovaný namietal vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku v niekoľkých argumentačných líniách. Prvou skupinou odvolacích námietok polemizoval so záverom súdu prvej inštancie o jeho pasívnej vecnej legitímácii v spore. Argumentoval, že pre rozhodnutie o uplatnenom nároku malo nezastupiteľný význam zodpovedanie otázky, či k rozvrhnutiu pracovného času žalobcu spôsobom odporujúcim smernici 2003/88/ES došlo z dôvodu jej nesprávneho prebratia do vnútroštátneho poriadku alebo nesprávnou aplikáciou vnútroštátnych noriem, ktorými došlo k inak správnejmu prebratiu tejto smernice. Akcentoval v tejto súvislosti, že povinnosť transpozície smernice nespočíva v doslovnom prenesení jej ustanovení, alebo v nej použitých formulácií. Zastával preto názor, že iba z dôvodu, že zákon o HZZ neobsahoval ustanovenie explicitne limitujúce dĺžku pracovného času na 48 hodín, nemožno vyvodíť, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bol do tohto predpisu prebratý nesprávne. Podľa jeho názoru nemožno v okolnostiach prípadu vylúčiť, že k vzniku protiprávneho stavu viedol nesprávny výklad zákona o HZZ zo strany zamestnávateľa, v ktorom prípade by ale znášal zodpovednosť za prípadnú škodu zamestnávateľ, a nie štát. Ďalšou skupinou odvolacích námietok žalovaný nesúhlasil s úvahami súdu prvej inštancie, na podklade ktorých dospel k záveru o aplikovateľnosti smernice 2003/88/ES na organizáciu pracovného času príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR. Prezentoval vlastné nazeranie na spôsob posúdenia pôsobnosti tejto smernice, podstata ktorého podľa žalovaného spočívala na interpretácii čl. 2 ods. 2 Smernice Rady č. 89/391/EHS zo dňa 12.6.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci (ďalej tiež len „smernica 89/391/EHS“), a to v tom zmysle, že podľa žalovaného je možné službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru subsumovať pod osobitné činnosti služieb civilnej ochrany, ktoré sú podľa tohto ustanovenia smernice 89/391/EHS z pôsobnosti smernice 2003/88/ES, v zmysle jej čl. 1 ods. 3, vyňaté. V súvisiacej argumentácii žalovaný poukázal na zákonom stanovené úlohy Hasičského a záchranného zboru SR na úseku civilnej ochrany, predovšetkým však v oblasti priameho výkonu záchranných činností. Podľa žalovaného nie sú závery rozhodnutia ESD vo veci C-429/09 Fuß pre posúdenie pôsobnosti smernice 2003/88/ES na organizáciu pracovného času príslušníkov Hasičského a záchranného použiteľné preto, že sťažovateľom v tejto porovnáwanej veci bol mestský hasič, ktorého pracovný režim je absolútne odlišný od výkonu prác príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR, ktorým sú navyše poskytované rôzne osobitné výhody - od definitívy až po systém sociálneho zabezpečenia. Žalovaný v odvolaní spochybnil tiež záver súdu prvej inštancie o vzniku škody žalobcovi ako jedného z predpokladov pre vznik jeho zodpovednosti. Argumentoval v tejto súvislosti, že sám žalobca vymedzil ujmu, ktorá mu následkom porušením únieového práva vznikla, nejasne a zdôraznil, že za čas pracovnej pohotovosti bol žalobca odmeňovaný a že počas jej výkonu, pokiaľ mu nebol nariadený služobný zásah, žalobca mohol odpočívať alebo sa venovať inej činnosti; prakticky sa v tom čase od neho žiaden pracovný výkon nežiadal. Odvolateľ v rámci ďalšieho odvolacieho argumentu poukázal na záver formulovaný ESD v rozhodnutí vo veci C-46/93 Brasserie du Pêcheur (bod 84), v zmysle ktorého by mal vnútroštátny súd preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu, alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. Žalovaný v tejto súvislosti poukázal na to, že žalobca snahu o zabránenie vzniku škody nevyvinul; neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť a nedal najavo, že jej výkonom uňho dochádza k vzniku morálnej ujmy. Preto podľa argumentácie žalovaného zamestnávateľ ani nemohol prípadnému vzniku takejto ujmy zamedziť. Napokon žalovaný nesúhlasil ani so spôsobom, akým sa súd prvej inštancie vysporiadal s otázkou formy a rozsahu priznaného odškodnenia nemajetkovej ujmy. Akcentoval akcesorickú povahu peňažného odškodnenia, ktoré nastupuje len vtedy, keď je nemajetková ujma tak závažná, že len morálne zadostučinenie je pre jej odškodnenie nepostačujúce. Podľa názoru žalovaného v okolnostiach prípadu nebol takýto závažný následok preukázaný. Zdôraznil v tejto spojitosti, že o závažnosti dôsledkov prípadného porušenia práve Európskej únie rozhodne nesvedčí už len tá skutočnosť, že žalobca sa nikdy nedomáhal u svojho zamestnávateľa, aby sa od posudzovaného zásahu upustilo ani aby sa odstránili jeho následky. Podľa názoru žalovaného v tomto konaní sa žalobca nedomáha nápravy vytýkaného (údajne protiprávneho)

stavu do budúcnosti, žalobcom podaná žaloba tak vôbec nerieši (údajný protiprávny) stav do budúcnosti, ale naopak vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby. Ak by aj súd po vyhodnotení všetkých námietok žalovaného predsa len dospel k záveru, že smernica bola žalovaným, resp. zamestnávateľom žalobcu uplatňovaná nesprávne, nemožno na strane žalobcu hovoriť o vzniku akejkoľvek škody, resp. nemajetkovej ujmy, ktorá má byť kompenzovaná v peniazoch (keď žalobca nepreukázal, že by ujma bola dostatočne závažná), čo podľa názoru žalovaného bez ďalšieho je dôvodom na zamietnutie žaloby. Žalovaný podaným odvolaním napadol tiež rozhodnutie o trovách konania, zastávajúc názor, že v danom spore nie je možné použiť zásadu „určenia výšky plnenia súdom pri nemajetkovej ujme“ a priznať žalobcovi plný úspech vo veci. Podľa názoru žalovaného súd prvej inštancie s použitím ust. § 255 ods. 2 CSP nemal priznať nárok na náhradu trov konania žalobcovi, keďže čistý procesný úspech žalobcu v spore predstavuje - 20 % (úspech žalobcu 40 % mínus úspech žalovaného 60 %). Pri rozhodovaní o trovách konania mal súd prihliadnuť tiež na skutočnosť, že žalobca je právne zastúpený advokátom, kde možno predpokladať, že žalobca zámerne výšku sporu nadhodnotí (napr. aby odmena advokáta bola čo najvyššia a pod.). Súdna prax sa prikláňa k názoru, že strana zastúpená advokátom by mala poznať obdobnú rozhodovaciu prax a mala by uplatniť nárok, ktorý je primeraný. Aj keď potom je žalobca v základe sporu úspešný, takýto výkon práva by ho nemal chrániť a náhradu trov konania by mal súd buď nepriznať nikomu alebo je nutné postupovať podľa zásady pomeru úspechu v spore.

5. Žalobca vo vyjadrení k podanému odvolaniu žalovaného k vznesenej námietke nedostatku právomoci súdu zdôraznil, že „každý vnútroštátny súd členského štátu EÚ je v rámci svojich právomocí a voľnej úvahy, ktorú mu priznáva vnútroštátne právo, povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia čo najviac v súlade s právom únie. Ak takáto interpretácia nie je možná, je súd povinný neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenie bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na predchádzajúcu legislatívnu úpravu, ktorou by sa mala uviesť vnútroštátna právna norma do súladu s úniou právom“ (C-231-233/06, C-128-131/07). Každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť úniou práva pred vnútroštátnym právom a vo svojej rozhodovacej činnosti sa nemôže zbaviť povinnosti uprednostniť úniou normu pred vnútroštátnou normou.

6. K pôsobnosti smernice 2003/88/ES a súvisiacej argumentácii žalovaného poukázal na to, že významom a výkladom Článku 2 ods. 2 smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky ESD, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorým je tvrdenie žalovaného o tom, že sa príslušné ustanovenia smernice na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, v nesúlade. V rozsudku C-429/09 zo dňa 25.11.2010 G. Fuß týkajúcej sa pracovnej doby a právneho režimu pohotovosti u nemeckých hasičov ESD uviedol, že: „pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88/ES. V dôsledku toho právo Únie bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby prekračuje týždennú hranicu upravenú v čl. 6 písmeno b) uvedenej smernice“ (bod 55 rozsudku C-429/09). V prípade Pfeiffer (C-397/01 z 5.10.2004) ESD konštatoval, že „časy pracovnej pohotovosti na pracovisku treba v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času“ (bod 95 rozsudku C-397/01). V rozsudku C-14/04 Dellas ESD uviedol: „V dôsledku takéhoto prístupu je zrejmé, že podľa ESD je rozhodujúcim faktorom pre posúdenie, či sú naplnené charakteristické znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe, ktorú pracovník skutočne vykonáva na svojom pracovisku skutočnosť, že je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a byť mu k dispozícii, aby v prípade potreby mohol okamžite poskytnúť primerané služby. Preto je tieto povinnosti potrebné považovať za výkon pracovnej činnosti pracovníka. V dôsledku toho kvalifikácia pracovného času ako doby prítomnosti zamestnanca na pracovisku nemôže závisieť od intenzity činnosti pracovníka, ale vyplýva výhradne z jeho povinnosti byť k dispozícii zamestnávateľovi“ (body 48 a 58 rozsudku C-14/04). V nadväznosti na rozhodovaciu činnosť ESD sa pracovná pohotovosť na pracovisku považuje za pracovný čas, pretože zamestnanec je k dispozícii zamestnávateľovi a pracovnú pohotovosť nemožno považovať za čas odpočinku. Týždenný súčet služobného času hasičov a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice na ujmu žalobcu. Pokiaľ ide o otázku služobnej pohotovosti hasičov a otázku služobnej doby uviedol, že žiadne ustanovenie zákona o HZZ nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. V tomto smere je zákon o HZZ osobitným zákonom a ako osobitný zákon sa odlišuje od ust. § 96 Zákonníka práce, ktorý zohľadňuje smernicu ES a na ňu nadväzujúci judikatúru ESD. Zákonník práce sa však v otázke právnej kvalifikácie pohotovosti na príslušníkov hasičského zboru nevzťahuje. Skutočnosť, že

podľa zákona o HZZ pracovnú pohotovosť hasičov zákonodarca nekvalifikuje ako súčasť ich služobného času, potvrdzujú tiež jeho viaceré ustanovenia - § 85, § 92, § 86 ods. 2 zákona o HZZ, ktoré citoval. Služobná pohotovosť sa tak v zmysle týchto ustanovení zákona o HZZ nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase. Nariadená služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolany. Ust. § 122 zákona o HZZ spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonanie štátnej služby je štátnou službou načas (ods. 2) a § 91 ods. 1 tohto zákona tiež uvádza, že štátnou službou načas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. V tejto súvislosti žalobca upozornil tiež na to, že smernica neupravuje prechodnú kategóriu medzi pracovným časom a časom odpočinku ako zákon č. 315/2001 Z.z. vo forme služobnej pohotovosti hasiča na pracovisku. V dôsledku toho požiadavke smernice bolo možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zákon nestanovuje. Po takto definovanom pracovnom čase má hasič právo na odpočinok (čl. 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88/ES). To, že pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku je potrebné považovať za súčasť jeho pracovnej doby, potvrdzuje aj judikatúra ESD. Žalovaným označené ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. (§ 85 a nasl.) sa preto ocitli v rozpore aj s definíciou pracovného času podľa čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES, podľa ktorého „Pracovný čas je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou“ (ods. 1) v dôsledku čoho „čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“ (ods. 2). Žalobca tvrdí, že nakoľko služobná pohotovosť hasiča nie je považovaná za súčasť jeho služobného času spolu s rozvrhnutým týždenným služobným časom pravidelne prekračuje dovolený limit 48 hodín požadovaný čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Z pohľadu cit. smerníc ako aj judikatúry ESD možno konštatovať, že Slovenská republika do zákona o HZZ neprebrala ustanovenia smernice 2003/88/ES, nakoľko pracovnú pohotovosť jeho príslušníkov nepovažuje za súčasť ich týždennej služobnej doby a ani ich neodmeňuje spôsobom určeným pre výkon služobnej činnosti v služobnej dobe (služobný plat). Ide teda o porušenie únieového práva, ktoré zakladá žalobcovi uplatnený nárok. K uplatnenej náhrade škody žalovaný poukázal na to, že v prípade neexistencie ustanovení práva Únie v danej oblasti je na vnútroštátnom práve dotknutého členského štátu, aby pri rešpektovaní zásad rovnocennosti a efektivity určilo, či škoda vzniknutá pracovníkovi, ktorý odpracoval priemerne týždenne pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v čl. 6 písm. b) smernice v dôsledku porušenia právnej normy Únie, mu bude uhradená ujma udelením dostatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a tiež, aby definovalo pravidlá týkajúce sa spôsobu výšky tejto náhrady. Pokiaľ ide o rozsah náhrady tejto škody, táto má byť primeraná a v tejto súvislosti odkázal tiež na rozsudky ESD vo veci C-46/93 a C-524/04. Podľa judikatúry ESD týkajúcej sa priamo škôd vznikajúcich hasičom pre nerešpektovanie 48 - hodinovej pracovnej doby podľa smernice, treba pod škodou rozumieť škodu, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený čl. 6 písm. b) smernice rešpektovaný (bod 59 rozsudku C-429/09). V okolnostiach prípadu žalobcu treba za primeraný odpočinok v zmysle smernice považovať taký, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe zahrňujúcej jeho služobnú pohotovosť na pracovisku. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného únieového týždenného pracovného času sa tiež môže prejavovať v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb, predovšetkým vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie a na celkovú fyzickú alebo morálnu integritu. Preambula prvej smernice Rady 93/104/ES z 23.11.1993, ktorá sa týka niektorých aspektov organizácie pracovnej doby v tejto súvislosti zdôrazňuje, že: „v záujme zaistenia bezpečnosti a zdravia pracovníkov spoločenstva im musí byť poskytnutá minimálna denná, týždenná a ročná doba odpočinku a primerané prestávky v práci. Špecifikuje tiež, že „dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov a ohroziť bezpečnosť na pracovisku“ a tiež, že „treba obmedziť trvanie nočnej práce, vrátane nadčasov. Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom, alebo iným osobám a ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie (body 7 a 8 Preambuly). V dobe, po ktorú je hasič z dôvodu pracovnej pohotovosti nútený stráviť čas na pracovisku nad 48 hodinový týždenný pracovný čas, nemôže voľne disponovať so svojim časom, venovať sa sebe, rodine, oddychovať, regenerovať svoje sily, atď., t.j. nemôže využívať tento čas pre seba a reálne napĺňať právo na odpočinok, zotavenie a nutnú regeneráciu. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že iba dodržiavanie denného a týždenného odpočinku poskytuje skutočnú záruku ochrany zdravia zamestnancov. V širšom kontexte je takáto prax tiež v rozpore s politikou EÚ, cieľom ktorej je zosúladiť pracovný a rodinný život zamestnancov tiež

prostriedkami rozumnej organizácie pracovného času. V dôsledku toho a vychádzajúc z povahy škody, ktorá má nemajetkovú povahu, ako aj z podmienok jej uplatnenia je v slovenskom právnom poriadku, možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch. Zákonnú možnosť jej úhrady v peniazoch umožňuje ust. § 13 ods. 2 OZ, pretože ju nepodmieňuje výlučne situáciami zníženia dôstojnosti fyzickej osoby v značnej miere alebo jej vážnosti v spoločnosti („najmä“), ale uvádza prípady, kedy je možné s ohľadom na intenzitu zásahu priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch len demonštratívne. Nemožno preto túto možnosť spájať iba so zásahmi proti dôstojnosti fyzickej osoby a jej vážnosti v spoločnosti (rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30Cdo/2304/99). S poukazom na uvedené žalobca navrhoval, aby odvolací súd rozsudok v napadnutej časti potvrdil ako vecne správny a priznal mu nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

7. Rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcom rozsahu (II.) nebol odvolaním napadnutý, v tejto časti rozsudok nadobudol právoplatnosť v zmysle ust. § 367 ods. 2 CSP a preto nebol predmetom odvolacieho prieskumu.

8. Vo vzťahu k ostatným častiam rozsudku (napadnutému vyhovujúcemu výroku I. a závislému výroku III. o trovách konania) Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas (§ 362 CSP) a oprávnenou osobou (§§ 359 až 361 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné (§§ 355 až 358 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario CSP), v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 CSP a z hľadiska odvolaním uplatnených odvolacích dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP, s prihliadnutím na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok konania v zmysle § 380 ods. 2 CSP a dospel k záveru, že procesné podmienky konania boli v danom prípade splnené a že súd prvej inštancie vo svojom procesnom postupe nepochybil a správnym spôsobom spor posúdil po skutkovej i právnej stránke; preto odvolanie žalovaného nemožno považovať za opodstatnené.

9. Rozsudok odvolacieho súdu bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 29.11.2023 o 10:05 hod. po predchádzajúcom oznámení miesta a času tohto procesného úkonu na úradnej tabuli a webovej stránke tunajšieho súdu a pri zachovaní lehoty podľa ust. § 219 ods. 3 CSP.

10. Žalovaný svojimi odvolacími námietkami, v intenciách uplatnených odvolacích dôvodov nastolil predmetom odvolacieho prieskumu správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvej inštancie, ku ktorým dospel pri posudzovaní svojej právomoci na prejednanie a rozhodnutie tejto veci, v otázkach pasívnej vecnej legitímácie, nesúladu zákona o HZZ so smernicou 2003/88/ES a naplnenia podmienok pre priznanie práva na náhradu škody z dôvodu porušenia úniejného práva.

11. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku a predchádzajúceho procesného postupu súdu prvej inštancie v intenciách uplatnených odvolacích dôvodov a v rozsahu námietok žalovaného uvedených v podanom odvolaní dospel k záveru, že odvolanie nie je opodstatnené a žalovaným namietané odvolacie dôvody v prejednávannej veci neboli preukázané. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku v súlade s ust. § 387 ods. 2 CSP a dôvody, na ktorých podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku spočíva rozhodnutie súdu prvej inštancie, považuje bez akýchkoľvek výhrad za vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP), a tiež úplné z hľadiska všetkých kľúčových otázok nastolených v priebehu konania pred súdom prvej inštancie oboma procesnými stranami (§ 387 ods. 3 veta prvá CSP).

12. Na zdôraznenie vecnej správnosti napadnutého rozsudku, reagujúc tým zároveň na podstatné argumenty žalovaného v podanom odvolaní (§ 387 ods. 3 veta druhá CSP), odvolací súd dodáva nasledovné dôvody:

13. Pokiaľ ide o žalovaným nastolenú otázku právomoci, súd prvej inštancie dal na túto otázku vecne správnu odpoveď v bode 27 odôvodnenia rozsudku. Len na doplnenie jeho úvah v reakcii na odvolaciu argumentáciu žalovaného, považuje odvolací súd za potrebné kategoricky odmietnuť jeho názor, že vnútroštátnemu súdu neprináleží prejudiciálne preskúmať súlad vnútroštátneho práva s úniejnym právom. Práve naopak, ESD vo svojej judikatúre (napr. v rozhodnutí vo veci C-456/98 Centrosteeel) explicitne požaduje od vnútroštátnych súdov, aby správnosť preberania smerníc kontrolovali, ktorá činnosť napokon predstavuje základný kameň, na ktorom je vystavaná jeho doktrína priamej a nepriamej

aplikácie únijných smerníc vnútroštátnymi orgánmi. Výstižným je v tejto spojitosti na vnútroštátnej úrovni tiež záver formulovaný Ústavným súdom SR v rozhodnutí sp. zn. III.ÚS 666/2016 z 11.10.2016, v zmysle ktorého „...ak ide o sféru regulácie unijným normotvorcom, je potrebné túto konfrontovať s regulačnými predstavami vnútroštátneho zákonodarcu a v prípade zistenia odchýlky vyvinúť maximálnu snahu o uprednostnenie cieľa stelesneného v právne záväzných aktoch Európskej únie“. Inak sa k tejto otázke nestavia ani právna teória, podľa ktorej „V prípade, že v konaní pred slovenským súdom alebo správny orgánom vyvstane otázka aplikácie smernice Únie, nevyhne sa tento orgán komparácii ustanovení smernice s ustanoveniami slovenského predpisu, do ktorého bola smernica transponovaná..., aby zistil, či má smernicu aplikovať nepriamym alebo priamym spôsobom. Na tento účel by sa súdny alebo správny orgán nemal uspokojiť iba s uvedením predmetnej smernice v prílohe slovenského transpozičného predpisu... a považovať tým smernicu za správne transponovanú, ale mal by porovnať konkrétne znenia ustanovení slovenského transpozičného predpisu so zneniami ustanovení transponovanej smernice“ (z publikácie D. E., D. E.: Primárne právo Európskej únie, aplikácia a výklad práva Únie s judikatúrou, 3. vydanie, 1097s, str. 181).

14. Podľa posúdenia odvolacieho súdu, súd prvej inštancie správne posúdil nastolenú otázku súladu zákona o HZZ so smernicou 2003/88/ES a dospel k správny záverom. V bodoch 28 a 29 odôvodnenia rozsudku v tomto smere ozrejmil, na základe akých úvah uzavrel, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nebol do zákona o HZZ transponovaný správne. Odvolací súd sa v tejto súvislosti plne stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, že zákon o HZZ svojou úpravou nielenže nereflektuje 48 hodinový týždenný limit pracovného času, ale oddelením pracovnej služby od pracovnej pohotovosti a ich usporiadaním vytvoril priestor pre jeho nerešpektovanie; dokonca možno smelo konštatovať, zvlášť so zreteľom na spôsob, akým žalovaný aj v tomto konaní dotknuté ustanovenia zákona o HZZ interpretuje, že s prácou príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR nad tento rozsah sa v tejto úprave priamo rávalo, spoliehajúc sa zrejme na to, že pracovná pohotovosť do smernicou 2003/88/ES regulovaného fondu práce nespadá, a tiež aj na to, že z jej pôsobnosti je táto kategória zamestnancov vyňatá.

15. Žalovaný svojimi odvolacími námietkami v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. h) CSP namietal (tiež) správnosť spôsobu právneho posúdenia otázky jeho pasívnej vecnej legitímácie v spore. Súd prvej inštancie na túto, žalovaným už v priebehu prvoinštančného konania nastolenú otázku, odpovedal v jeho neprospech, a to vo svojej podstate s vysvetlením, že z pohľadu judikatúry ESD sa štát zodpovednosti za porušenie úniového práva (ktorá zodpovednosť je objektívna a absolútna) nemôže za žiadnych okolností zbaviť, ani sa z nej vyvinúť, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene štátu škodu spôsobil a že ESD vo svojej rozhodovacej praxi pripúšťa zodpovednosť štátu aj v prípadoch porušenia úniového práva zamestnávateľom, majúcim verejnoprávnu povahu. Na podporu tohto svojho názoru súd prvej inštancie výstižne poukázal na závery vyplývajúce z rozhodnutia ESD vo veci C-429/09 Fuß. Na margo argumentácie žalovaného v odvolacom konaní, majúcej za cieľ presvedčiť, že porušenie limitu týždenného pracovného bolo spôsobené nesprávnou interpretáciou transpozičnej normy zo strany zamestnávateľa, odvolací súd poznamenáva, že ustanovenia smernice musia byť transponované do vnútroštátneho právneho poriadku s jednoznačnou záväznou právnou silou v podobe všeobecne záväzného právneho predpisu a s presnosťou a jasnosťou požadovanou na účely splnenia právnej istoty (porov. napr. rozhodnutie ESD vo veci C-475/07 Komisia proti Poľsku) a že ani samotná súdna prax (už vôbec nie prax v rámci realizácie súkromnoprávných vzťahov) interpretujúca vnútroštátne právo v súlade s požiadavkami smernice bez náležitej transpozície nespĺňa požiadavky jasnosti a presnosti (rozhodnutie ESD vo veci C-292/07 Komisia proti Belgicku).

16. Rovnako ani právnym úvahám, na podklade ktorých súd prvej inštancie dospel k záveru o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie, niet čo vytknúť. Odvolací súd sa v tomto smere predovšetkým bez výhrad stotožňuje s jeho názorom o aplikovateľnosti čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (tiež) na organizáciu pracovného času príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR, ktorý plne zodpovedá interpretačnému záveru, ktorý v tejto otázke zaujal ESD v rozhodnutí vo veci C-429/09 Fuß. Odvolací súd nezdieľa názor žalovaného, že len preto, že p. F. vykonával práce hasiča v pracovnom pomere pre mesto Halle, a teda nie v štátnej službe, nemožno závery tohto rozhodnutia vzťahovať na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky. Podľa názoru odvolacieho súdu ESD sa v tomto rozhodnutí jasne vyjadril k povahe práce hasičov ako takých, bez náznaku rozlíšenia, či sú tieto práce vykonávané na celoštátnej alebo regionálnej úrovni a či je zamestnávateľom štát alebo iný subjekt. Nemožno v tejto súvislosti prehliadať ani to, že v tomto

rozhodnutí ESD nadväzuje na svoju skoršiu judikatúru, v ktorej sa už kategoricky vyjadril k spôsobu interpretácie slovného spojenia „určité osobitné činnosti verejných služieb“, použitého pri negatívnom vymedzení pôsobnosti smernice 2003/88/ES. ESD v tomto smere vo svojom rozhodnutí vo veci C-397/01 až C-403/01 Pfeiffer a iní uzavrel, že „... výnimka uvedená v článku 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391 (bola) prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napríklad katastrofa - pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy“. Konštatoval zároveň, že „Takto popísaná služba civilnej ochrany v užšom zmysle slova, na ktorú sa vzťahuje uvedené ustanovenie, sa jasne odlišuje od záchrany zranených a chorých, ktorá je predmetom vnútroštátneho sporu“ (pozn. odvolacieho súdu: činnosť rýchlej zdravotnej služby vykonávaná v 24 hodinových pracovných zmenách s obdobným rozvrhnutím, ako je tomu v prejednávanej veci). Podľa názoru ESD „Aj keď služba, ako ju popísal vnútroštátny súd, musí čeliť udalostiam, ktoré prirodzene nemožno predvídať, tak za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať vrátane pracovného času jej personálu v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Táto služba sa teda nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, takže sa na ňu nevzťahuje vylúčenie z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391, ale naopak sa na ňu použije táto smernica“.

17. Žalovaný vo svojej argumentácii evidentne prehliadol tiež, že ESD v skutkovo veľmi podobnom prípade C-429/09 Fuß, ktorý sa tak stal prirodzene pilierom právneho posúdenia tejto veci, zaujal stanovisko tiež v otázke potrebnosti preventívneho pôsobenia zamestnancov uplatňujúcich unijné práva, vo svetle predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu podľa judikatúry ESD (napr. vo veci C-46/93 Brasserie du pecheur a Factortame). ESD v tomto rozhodnutí vyjadril, že „pracovník sa má považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať“. Ďalej uviedol, že „Vzhľadom na toto slabšie postavenie môže byť totiž takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka“. V tejto súvislosti je potrebné dodať, že k takémuto negatívne opatreniu zo strany zamestnávateľa došlo práve aj vo vzťahu k p. F., ktorý požiadal o dodržiavanie 48 hodinového týždenného limitu pracovného času a v nadväznosti na to došlo k jeho preloženiu. ESD v tomto rozhodnutí ďalej vo vzťahu k tejto veci výstižne skonštatoval, že „článok 6 písm. b) smernice 2003/88 ani zďaleka nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržiavanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením, ale naopak zamestnávateľovi nariaďuje, aby v prípade, ak je do vnútroštátneho práva prebratá výnimka upravená v článku 22 tej istej smernice, získal osobný, výslovný a slobodne vyjadrený súhlas uvedeného pracovníka s tým, že sa vzdáva práv priznaných týmto článkom 6 písm. b). Na podklade týchto úvah ESD uzavrel, že „nemožno považovať za primerané požadovať od takého pracovníka, ktorému rovnako ako G. F. vznikla škoda z dôvodu, že jeho zamestnávateľ porušil práva priznané článkom 6 písm. b) smernice 2003/88, aby na účely uplatnenia nároku na získanie náhrady tejto škody najprv podal žiadosť tomuto zamestnávateľovi“.

18. Za dôvodné nemožno považovať ani námietky žalovaného, pokiaľ ide o skutkové a právne závery súdu prvej inštancie o forme a rozsahu odškodnenia nemajetkovej ujmy. Svoje úvahy v týchto otázkach súd prvej inštancie podrobne vysvetlil v bodoch 30 až 32 odôvodnenia napadnutého rozsudku, pričom v kontexte odvolacej argumentácie žalovaného možno v tejto súvislosti konštatovať, že zdôvodnil, aká ujma žalobcovi vznikla a prečo ju považoval za vážnu, ozrejmil tiež dôvody, na podklade ktorých dospel k záveru o primeranosti výšky priznaného peňažného odškodnenia (bod 32 odôvodnenia napadnutého rozsudku). Odvolací súd zhodne s názorom súdu prvej inštancie má za to, že všeobecné okolnosti, za ktorých k porušeniu práva Európskej únie došlo, ktoré aj ESD v rozhodnutí vo veci C-429/09 Fuß považoval za vážne, zakladajú v spojitosti s objektom zásahu (vnútorné prežívanie dôsledkov nerešpektovania limitu pracovného času žalobcom), intenzitou porušenia (prekračovanie limitu pravidelne aj o viac ako 10 hodín týždenne) a jeho trvaním (len posudzovanom období 3 roky pred podaním žaloby), potrebu odškodniť tým vzniknutú ujmu peňažnou náhradou. Ostáva dodať, že súd prvej inštancie správne posudzoval výšku priznanej nemajetkovej ujmy tiež v kontexte hierarchie iných osobnostných hodnôt a že jeho predstava o primeranosti odškodnenia je konzistentná s výškou náhrad, ktoré súdy priznali v skutkovo a právne obdobných (kolegovia žalobcu) veciach (porovnaj

napr. rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9CoPr/1/2019, 6CoPr/2/2019, 3CoPr/229/2019, 11CoPr/4/2019, 5Co/163/2021, 11CoPr/4/2019, 11Co/59/2021, 11Co/38/2022 a 11Co/89/2022).

19. Napokon neopodstatnenými sú tiež odvolacie námietky žalovaného smerujúce proti rozhodnutiu o trovách konania. S názorom žalovaného, že nevyhovenie žalobe o náhradu nemajetkovej ujmy v celom rozsahu, je potrebné z hľadiska rozhodnutia o trovách konania v danom prípade posúdiť ako (pomerný) procesný neúspech strán, sa odvolací súd nemohol stotožniť. Na úvod svojej argumentácie v tejto otázke odvolací súd kriticky poznamenáva, že nesprávnosť právneho uvažovania žalovaného, pokiaľ ide o rozhodnutie o trovách konania, má celkom nepochybne pôvod v nejasnej právnej úprave, ktorá bola zavedená rekodifikáciou procesného poriadku. Pokiaľ totiž predchádzajúci procesný predpis (zákon č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok účinný do 30.6.2016) vo svojom ust. § 142 ods. 3 výslovne upravoval, že ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu, mala strana nárok na plnú náhradu trov konania aj pokiaľ bola v spore čiastočne neúspešná, v súčasnosti platný sporový poriadok takého ustanovenie nemá, čo na prvý pohľad evokuje predstavu, že od tohto usporiadania zákonodarca cielene ustúpil. V právnej teórii a už aj v právnej praxi sa však takéto nazeranie na zmenu procesnej úpravy neujalo na podklade názoru, že nová procesná úprava predstavuje len iný spôsob legislatívneho vyjadrenia inak rovnakého normatívneho usporiadania. Tento názor je vystavaný na premise, že pokiaľ výška plnenia závisí na úvahe súdu alebo na znaleckom posudku, strany nevedia výsledok sporu ovplyvniť a preto prípadné nevyhovenie žalobe v celom jej rozsahu nemožno považovať za čiastočný neúspech (pozri Števec, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár, Praha: vyd. C.H.Beck, 2016, str. 926). Premietnutím tohto spôsobu nazerania na prejednávany prípad odvolací súd uzavrel, že pokiaľ je forma a rozsah ochrany pred porušením práva Európskej únie štátom, včítane výšky reľutárnej satisfakcie za nemajetkovú ujmu tým spôsobenú, v konečnom dôsledku výsledkom úvahy súdu o primeranosti formy a výšky náhrady, možno mať za to, že nepriznanie peňažnej náhrady v celom uplatnenom rozsahu nepredstavuje čiastočný neúspech žalobcu, a tak je namieste v rozhodnutí o trovách konania aplikovať ust. § 255 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Z týchto dôvodov je rozhodnutie súdu prvej inštancie, priznávajúce plne procesne úspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu, vecne správne. Ostáva dodať, že pri rozhodovaní o výške trov konania bude súd prvej inštancie vychádzať, pokiaľ ide o hodnotu sporu, z výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, a preto argumentácia žalovaného poukazujúca na zámerné a účelové nadhodnotenie výšky uplatnenej náhrady za účelom čo najvyššej odmeny advokáta, je celkom zrejme nepatričná.

20. Z týchto dôvodov odvolací súd podľa ust. § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny v jeho vyhovujúcom výroku, ako aj v závislom výroku o trovách konania, majúcom právny základ v plnom procesnom úspechu žalobcu v spore.

21. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP a na podklade dôvodov vyjadrených v bode 16 tohto rozsudku tak, že priznal plne procesne úspešnému žalobcovi nárok na 100 % náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanému, ktorý nemal úspech v odvolacom konaní.

22. Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky: a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak: a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP). Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP). Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), a to v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Táto povinnosť neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP). V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného odvolania (§ 435 CSP).